

може наћи драгоцених података о развиту наше народне власти, важне одлуке АВНОЈ-а и ЦАСНО-а, о политичким, оружаним и другим акцијама. Они садрже написе о великанима наше Народноослободилачке борбе и Народне револуције — Ивану Милутиновићу, Ивану-Лоли Рибару, Буду Томовићу, као и о једном броју народних хероја. У њима је забиљежено: дан формирања појединих бригада, њихови успјеси и побједоносни ход јединица Народноослободилачке војске до краја 1944 године, односно до ослобођења Црне Горе.

Обје књиге садрже брижљиво уређене регистре: аутора, личних и географских имена (што није био случај са другом књигом едиције *Зборника*).

Партизанска штампа одлично ће послужити као допуна доста оскудне документације о Народноослободилачкој борби, а њено објављивање у едицији *Зборника грађе за историју радничког покрета Црне Горе* чини је приступачном за све који се баве проучавањем овог тако важног периода у историји наших народа. У недостатку друге грађе, а и иначе, она остаје као прворазредан историјски извор.

Документи једног времена остали су сачувани од заборав а и пропадања.

Радоје Пајовић

АРХИВСКИ ВЈЕСНИК, ЗАГРЕБ, I. 1958, II. 1959 — ИЗДАЊЕ ДРЖАВНОГ АРХИВА У ЗАГРЕБУ

Послије паузе од преко 10 година појавио се поново, и то у посве новом руку, „Архивски вјесник“, издање Државног архива у Загребу. Овај часопис има за собом дугу и лијепо традицију. „...Почео је излазити још 1899 године, као резултат потребе издавања једног часописа хисторискога садржаја“. Часопис је с мањим прекидима излазио до г. 1945. „Доносио је углавном хисториске расправе и чланке, бавећи се мање архивистиком и њеним проблемима. Тај мањак је већ досада у прва своја два новопокренута годишта готово у потпуности испунио „Архивски вјесник“. У првом годишту, св. I 1958, извршена је раздиоба објелодањеног материјала на сљедећи начин: грађа, чланци и расправе, прикази и рецензије и вијести.

У одјељењу грађе треба у првом реду истаћи опсежан изворни материјал који је прикупио и савјесно обрадио Јосип Видмар под насловом „Прилози грађи за повијест 1917 — 1918 с особитим освртом на развој радничког покрета и одјеке Октобарске револуције код нас.“ Сам аутор је утврдио у уводу да износи резултате рада објављујући га у облику документације „која је намијењена хисторичарима и осталим јавним радницима за

писање расправа и радова о збивањима, која су досад мало обрађивана у нашој историографији, а нарочито мало на основу изворних докумената“ Тим материјалом могу се у компаративном погледу обилно служити и хисторичари Црне Горе.

Не мање је значајна грађа коју је објавио Bernard Stulli, садашњи директор Државног архива у Загребу, а односи се на устанак морнара у Боки Которској од 1—3 фебруара 1918 године. Тај материјал је итекако значајан за хисторичаре Црне Горе.

Слиједи кореспонденција Франа Супила, коју је објавио Драгован Шепић а чува се у Хисторијском институту Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу, у склопу архива некадашњег Југославенског одбора. Наставак те драгоцене грађе објавио је Драгован Шепић у св. II 1959 „Архивског вјесника.“

Објављена даља грађа из Државног архива у Задру о радничком покрету у Далмацији 1897/8, с наставаком о истој проблематици из године 1913 (св. II 1959 „Архивски вјесник“), значајан је прилог познавању и развоју радничког покрета у нашим крајевима. Тај рад савјесно је извео Динко Форетић. Необјављена писма Кулмер-Јелачић из године 1849 (Крешимир Немет) и неке необјављене исправе града Вараждина од XIV — XVI. ст. (Мирко Андројић) такође претстављају вриједну документацију, која може корисно да послужи нашим хисторичарима и осталим јавним радницима.

У отјеку „Чланци и расправе“ третирали су архивски проблеми, сређивање и шкартирање списа као и организација архивске службе у НР Хрватској. На крају су приказане и рецензиране значајније домаће и иностране архивске публикације и регистровано је стање у појединим архивима на територији НР Хрватске.

У св. II — 1959, која се раздиобом објављеног материјала углавном надовезује на св. I — 1958, објављена је на челу значајна грађа за историју радничког покрета и КПЈ године 1919. Тај обилни материјал прикупио је и објавио Јосип Видмар.

Прилог Мирка Андројића о развоју НОБ у сјеверозападној Хрватској резултат је рада и материјала који се чува у Вараждинском архиву.

Bernard Stulli доноси значајну грађу за историју „југославенског питања 1918 године“, док је за хисторичаре и архивисте Црне Горе од особитог интереса рад Здравка Шундрице под насловом „Попис становништва Дубровачке Републике из 1673/74 године.“, као и рад Анте Стргачића „Инвентар фонда матичних књига Државног архива у Задру.“

И на крају овог годишта објављени су прикази и рецензије као и вијести из архива на територију НР Хрватске.

Уз сваки рад, расправу и чланак објављени су и резимеи, па се и инострани стручњаци могу користити овом нашом значајном публикацијом.

Мирослава Деслот